

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

19 ” 06. 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти __ магістр (другий)

галузь знань __ 03 – Гуманітарні науки
(шифр і назва)

для спеціальності __ 034 - Культурологія
(шифр і назва)

освітньо-професійна програма __ Культурологія

(шифр і назва)
спеціалізації

(шифр і назва)

вид дисципліни __ обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

факультет __ філософський

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

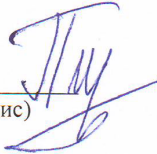
Протокол від "16" червня 2023 року № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Суковата В. А., доктор філософських наук, професор кафедри теорії культури і філософії науки;
Фісун К. Г., кандидат філософських наук, доцент кафедри теорії культури і філософії науки.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету

Протокол від "14" червня 2023 року № 11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

(підпис)

Дмитрій ПЕТРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми __ Культуралогія

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Ярослав БІЛИК
(прізвище та ініціали)

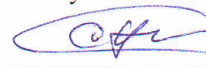
Програму погоджено методичною комісією

_____ філософського факультету _____

(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від "14" червня 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії філософського факультету

(підпис)

Сергій ГОЛІКОВ
(прізвище та ініціали)

Програма навчальної дисципліни
«Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі»
складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Магістра

(назва рівня вищої освіти, освітнього рівня)

галузі знань _____ **03 – Гуманітарні науки**

спеціальності _____ **034 - Культурологія**

освітньо-професійної програми _____ **Культурологія**

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є осмислення різних проєкцій специфіки саме освітнього процесу у вищій школі – його відмінностей від типового загальноосвітнього. «Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі», таким чином, лише поглиблює та локалізує деякі аспекти вже знайомого майбутнім магістрам культурології можливого (навіть обов'язкового) напряму їхньої професійної діяльності.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у принциповому та системному висвітленні проблематики, технології, стратегії та тактики викладання культурологічних дисциплін саме майбутнім спеціалістам різних профілів таким чином, щоб культурологічна складова поглиблювала, екзистенційно продовжувала та удосконалювала якість професійної підготовки останніх, а не здавалася чимось, що залишається "за бортом" саме професійного становлення. Якраз так: треба досягати не своєрідного елімінування культурології з системи вищої спеціальної освіти, а її у цій системі необхідності, "працездатності", включеності у внутрішню логіку навіть далекого від гуманітаристики освітнього циклу. Методологія курсу є інтегративною і включає описову, порівняльну, категоріальну і структурносеміотичні методики описання та аналізу феноменів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- надати культурологам-магістрам систематизованого уявлення про деякі професійні секрети викладання культурології навіть у найбільш несприятливих щодо цього умовах;

- вміння оперувати існуючим теоретичним потенціалом щодо засад викладацької діяльності у її різноманітних регістрах та стосовно різних наукових доменів, що фундаментують типи вищої спеціальної освіти;

- вміння володіти найбільш ефективними технологіями викладання, вдало поєднувати витончені професійні знання зі знаннями психології та філософії освітнього процесу, у якому беруть участь (та об'єктами-суб'єктами якого виступають) досить сформовані індивідуальності;

- вміння ефективно "стикувати" навіть локальні цілі культурологічної освіти з універсальними цільовими установками освіти загальноспеціальної, вибудовувати своєрідні міждисциплінарні стратегії осмислення та логізування поза зонами суто науково-спеціальної приналежності, тобто реалізовувати одно з найцікавіших достоїнств культурологічної науки – її вміння з філософських вишин аналізувати суттєву специфіку та розвиток когнітивних процесів.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
20 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
10 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
90 год.	19 год.
Консультації	
	9 год.
Індивідуально-дослідне завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- знання методики викладання культурологічних дисциплін у вищій школі;
- знання з основних теоретичних напрямів, шкіл, концепцій, теорії і філософії культури, історії культури;
- спроможність до систематизації знань з методики, теорії та історії культури, написання текстів лекцій та семінарів для вищої школи;
- володіння методикою та практичними навичками викладання культурологічних дисциплін, ведення наукової та виховної роботи у різних типах навчальних закладів;

- вміння оперувати існуючим теоретичним потенціалом щодо засад викладацької діяльності у її різноманітних регістрах та стосовно різних наукових доменів, що фундаментують типи вищої спеціальної освіти;
- вміння володіти найбільш ефективними технологіями викладання, вдало поєднувати витончені професійні знання зі знаннями психології та філософії освітнього процесу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Культурологія: науковий і учбовий вимір. Основи викладацької діяльності у вищій школі

Тема 1. Культурологія як наука та учбова дисципліна

Наука про культуру: стислий нарис історії формування (мотивація; перші «дійові особи»; регіональні варієтети; наслідки та т. і.). «Розподіл праці» у науковому домені: науки номотетичні та ідіографічні, себто аналіз принципової своєрідності гуманітарних та «негуманітарних» наук (або що таке – науковою мовою – «розуміти» та «пояснювати»). Концепція В. Віндельбанда. Культурологія та філософія. Особлива місія культурологічного знання: серед наук або над науками? Що таке: «людина до культури», «людина поза культурою» та «людина у культурі»? Аксиологічний аспект вивчення культурології. Особливості аналізу культури та культурних явищ: філософсько-антропологічний, історико-культурологічний, ін. Культурологія у системі вищої освіти: чому та для чого? Витрати, з цим пов'язані, та як їх компенсувати. Труднощі викладання культурології: як зацікавити аудиторію та як зробити культурологію необхідною фахівцю різного профілю: математику, фізику, географа, ін. У чому майбутнє культурологічної освіти?

Тема 2. Спектр культурологічних дисциплін

Прерогативи культурологічного знання: що й як вивчає культурологія? Коло наукових «союзників» культурологічної науки (культурологія та історія; культурологія та етнологія; культурологія та соціологія; культурологія та фольклористика; культурологія та...): як «розділити» зони наукової відповідальності, себто у чому полягає специфіка «суто культурологічного» підходу? Структура культурології. Підходи до визначення «культура». Традиції вивчення культури в Україні? У Західній Європі? У Східній Європі? «Хто» привабливіший: культурологія, культурна антропологія або соціальна антропологія? Інтегративність культурології. Місце культурології у системі соціогумантарного знання. Область дослідження сучасних Cultural Studies.

Тема 3. Культурологія у структурі вищої освіти

Культурологія та суспільство: у чому корисні якості «нашої науки». Який дисциплінарний локус «дублює», або заміняє культурологія у вітчизняній вищій школі (радянське суспільствознавство та сучасна культурологія). Як розрізнити «синкретичне»: підстави щодо відстоювання самостійності культурологічного способу пізнання. Для чого культурологія гуманітарію? Як з'єднати «непоєднуване»: шляхи зближення номотетичного та ідеографічного знання та докази їх безумовної «взаємододатковості». Самостійна область культурологічного знання. Для чого культурологія «не гуманітарію» та як зробити її необхідною для майбутніх фізиків, медиків, біологів, математиків та ін.? Коли починати

культурологічну освіту та чи має це особливе значення? Культурологія в педагогічній освіті: можливості та перспективи.

Тема 4. Культура і особистість

Наука про культуру та предмет її уваги: культура як вона є. Чи повинен культуролог «підвищувати» культурний рівень студентської аудиторії? У чому людські прерогативи «викладача культурологічних дисциплін»? Та з чого починається їх практична реалізація: спостерігати або діяти та як реалізувати «всі толерантності» постмодерністських декларувань у повному обсязі? Хто такий – культуролог у студентській аудиторії: людина, педагог (вихователь), порадник або професійний викладач та й тільки? У чому полягають професійний обов'язок та «етикет» викладача і «спеціаліста від культурології»? Чи треба культурологу бути «місіонером»? Як завоювати довіру аудиторії та чому тут немає «рецептів»? Викладач як особистість. Чи слід демонструвати свою людську особистість в аудиторії? Що може та чого не може дозволити собі культуролог і викладач? Психологічні основи викладання культурології: створення оптимальної психологічної атмосфери в аудиторії. Важливість поведінки викладача.

Розділ 2. Види навчання і учбові інструменти викладача

Тема 5. Види та методи навчання

Функції навчання. Основні види навчання та історія їх розвитку: буденно-практичне, метод «сокративської бесіди», демонстраційне навчання, догматичне навчання, креативне навчання, пояснювально-ілюстративне навчання, проблемне навчання, дистанційне навчання, розвиваюче навчання. Методи навчання та їх класифікації. Активні та інтерактивні методи навчання (ділова гра, рольова гра, аналіз певних ситуацій, метод дискусії, панельна дискусія, метод «круглого столу»). Проблемний метод та його ефективність. Доречність використання різних методів навчання. Наочні методи навчання: ілюстрації та демонстрація. Ігрові методи навчання: віктори, інтерактивні «змагання» в культурології. Активні та інтерактивні методи навчання: особливості, завдання, відмінності. Моделі навчання «викладач-студент», «студент-студент». Коли використовувати «мозковий штурм»? Круглий стіл (дискусія, дебати) – колективне обговорення проблем та пошук їх вирішення. Позитивні риси проектної роботи та грамотний розподіл завдань серед студентів.

Тема 6. Специфіка лекційної подачі матеріалу

Лекція та її види. Історія розвитку лекційної форми навчання. Основні функції лекції: інформаційна, орієнтаційна, пояснювальна, підсумкова. Як викласти лекцію цікаво та «осучаснити матеріал»? Від чого залежить успіх лектора? Яку роль грає початковий рівень підготовленості студентів у досягненні дійсної ефективності учбового процесу та як «боротися» за його підвищення, не ображаючи та не «розхолоджуючи» відстаючих студентів?

Основні етапи викладення лекції. Головні дидактичні завдання лекції. Як підготувати аудиторію до сприйняття лекційного матеріалу? Як теми лекційних занять залежать... від настрою викладача, складу та настрою студентської аудиторії: що може «зірвати» наші учбові плани та найкращі викладацькі наміри? Чи можливі форми індивідуальної роботи із студентами під час лекційного викладання культурологічного матеріалу? Чи можна жартувати впродовж «серйозної культурологічної лекції»? Яке місце слід віддати у рамках лекційного часу «дискусіям» та «дебатам»? Як боротися із нудьгою

та поганою дисципліною на лекціях з «нашої науки»? Лекції-візуалізації: навчити, ілюструвати, зацікавити, «розважити».

Тема 7. Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару

Культурологічний семінар: найбільш «сучасна» та продуктивна форма навчання. Особливості семінару з культурології та відмінності від семінарів з інших навчальних дисциплін. Які доклади потрібні та бажані на культурологічних семінарах? Що краще: більше докладів або більше дискусій? Як «осягнути неосяжне», якщо ваш семінар дійсно наблизився до гострої соціальної проблематики? Та, взагалі, чи слід допускати подібне «зближення»? Як бути з важкими та як – з «небезпечними» питаннями студентів? Чи уникати зіткнень з «політизованою» проблематикою? Чи слід хвалити «слабких» студентів та взагалі хвалити? Чи доцільно «занижувати» оцінку «сильним» і «ледачим» та «завищувати» – «слабким», але «сумлінним»? Де закінчуються ваші викладацькі прерогативи, якщо йдеться про стосунки з «вихованцями»?

Семінари-практикуми та семінари-колоквиуми: що і коли доречно. Види самостійної роботи на семінарі: тести та навчальні ігри. Підготовка викладача та матеріалів для семінару. Творчий підхід до проведення семінарів. Підбірка цікавих та актуальних матеріалів.

Тема 8. Запрошення до творчості

Ризикувати та робити курс «від себе» або йти «уторованим шляхом» – за визнаними авторитетами? Для чого взагалі бути викладачем та культурологом? Що таке – творчість викладача та творчість особистості? Як «підтримати» творця у собі та виховати творців у студентах? Яку свободу у викладацькій діяльності передбачає ваше розуміння «місії» викладача та культуролога? Які навчальні посібники зробити «своїми». Та яким – «відмовити у довірі». Яку іншу літературу використати у підготовці до лекційних та семінарських занять. Чи завжди «права» та моральна творчість? Чим можливо поступитися заради свободи творчості?

Розділ 3. Основи викладацької майстерності культуролога

Тема 9. Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі

Скільки студентської уваги треба культурології? Чи повинен культуролог експериментувати «в аудиторії та із аудиторією»? Чи можна «відступити» від учбових планів заради «більш ефективного результату»? Скільки викладацької влади слід пожертвувати консерватизму викладацької професії та «офіційним вказівкам»: викладач – вільний творець або «найманий робітник»? Як зробити атмосферу на культурологічних заняттях саме культурологічною? Яким формам планування та роботи з аудиторією треба віддати перевагу? Чи слід користатися індивідуальними формами роботи із студентами у численній студентській аудиторії, що це має на меті та як планувати та забезпечити студентську підсумкову успішність? Культуролог як науковий керівник кваліфікованої наукової праці: виховати та зацікавити й наукова компетентність. Розробка учбової програми курсу: структура, ключові аспекти. Створення власного культурологічного курсу та від чого залежить його успіх? Види та форми контролю: поточний контроль, періодичний контроль, індивідуальний контроль, «фронтальна перевірка», підсумковий контроль. Розробка програми культурологічної дисципліни: структура, види роботи, необхідні компоненти програми для всестороннього засвоєння матеріалу.

Тема 10. Педагогічна майстерність викладача культурології

Як співвідносити тексти культури з актуальним полем культури. Викладач як інтерпретатор текстів. Важливість контекстуальних зв'язків при викладенні матеріалу. Підбір найбільш репрезентативних текстів та прикладів. Коли «ускладнювати» матеріал, а коли ні. Педагогічні якості викладача: комунікативність, креативність, організаторські здібності. Робота викладача як вихователя та її межі. Вміння «керувати собою» та своїм емоційним станом, поведінкою та мовою. Як «рости понад собою» та спонукати до росту студентську аудиторію? Як уникнути власної «залежності від аудиторії» та домогтися «залежності аудиторії» від вас та «вашої науки».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Розділ 1. Культурологія: науковий і учбовий вимір. Основи викладацької діяльності у вищій школі													
Тема 1. Культурологія як наука та учбова дисципліна	9	2	1			6	5	2	1			2	
Тема 2. Спектр культурологічних дисциплін	9	2	1			6	2						2
Тема 3. Культурологія у структурі вищої освіти	9	2	1			6	2						2
Тема 4. Культура і особистість	9	2	1			6	2						1
Разом за розділом 1	36	8	4			24	11	2	1			7	
Розділ 2. Види навчання і учбові інструменти викладача													
Тема 5. Види та методи навчання	9	2	1			6	4,5	2	0,5			2	
Тема 6. Специфіка лекційної подачі матеріалу	9	2	1			6	2						2
Тема 7. Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару	9	2	1			6	2						2

Тема 8. Запрошення до творчості	9	2	1			6	1					1
Разом за розділом 2	36	8	4			24	9,5	2	0,5			7
Розділ 3. Основи викладацької майстерності культуролога												
Тема 9. Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі	9	2	1			6	3,5	2	0,5			2
Тема 10. Педагогічна майстерність викладача культурології	9	2	1			4	1					1
Разом за розділом 3	16	4	2			10	4,5	2	0,5			3
Залікова робота						2						2
Усього годин	120	20	10			90	27	6	2			19

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денне відділення	Кількість годин заочне відділення
1	Культурологія як наука та учбова дисципліна. Питання для обговорення: 1) Як народилася сучасна «наука про культуру»? 2) Науки номотетичні та ідеографічні: кордони та специфіка 3) Культурологія та філософія. Особлива місія культурологічного знання.	1	1
2	Спектр культурологічних дисциплін. Питання для обговорення: 1) Культурологія, культурна антропологія, історична антропологія, соціальна антропологія: у чому різниця? 2). Чим вітчизняна «наука про культуру» відрізняється від зарубіжних аналогів? 3) Традиції вивчення культури в різних країнах світу 4) Область дослідження Cultural Studies.	1	
3	Культурологія у структурі вищої освіти.	1	

	<i>Практичне завдання 1</i>		
4	Культура і особистість. Питання для обговорення: 1) Поведінка викладача в студентській аудиторії 2) Створення оптимальної психологічної атмосфери в аудиторії 3) Комунікація викладача з великою кількістю студентів 4) Чи повинен викладач «змінювати» культуру студентів?	1	
5	Види та методи навчання. <i>Практичне завдання 2</i>	1	0,5
6	Специфіка лекційної подачі матеріалу. <i>Практичне завдання 3</i>	1	
7	Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару. <i>Практичне завдання 4</i>	1	
8	Запрошення до творчості. <i>Практичне завдання 5</i>	1	
9	Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі. <i>Практичне завдання 6</i>	1	0,5
10	Педагогічна майстерність викладача культурології. Тренування викладання матеріалу. Питання для обговорення: 1) Необхідні якості та здібності викладача-культуролога. 2. Психологічні аспекти викладання.	1	
	Разом	10	2

Практичні завдання для семінарських занять

Практичне завдання №1

Визначити стратегії викладання культурології студентам різного профілю, враховуючи професійні орієнтири їх діяльності.

Як зробити культурологію цікавою для студента негуманітарного напрямку?

- Математика
- Фізика
- Хіміка
- Програміста
- Біолога
- Географа
- Економіста
- Медика

На яких аспектах слід зосередити свою увагу при викладанні культурології для того, щоб сформувані уявлення про культурний вимір професійної діяльності?

Практичне завдання №2

Обрати один з курсів культурологічного напрямку, чітко сформулювавши назву.
Наприклад: Вступ до культурології, Культурологія музики, Українська культура, Соціологія культури, Візуальна культура, Медіа-культура, Гендер і культура, Народна художня культура, Художні традиції Європи: культурологічний аспект, Масова та елітарна культура: історія і теорія, або будь-які інші авторські варіанти.

Обрати методи навчання, які Ви будете використовувати у викладанні курсу та обґрунтувати необхідність вибору цього методу/методів, окреслити мету та завдання курсу, враховуючи використання різних форм навчання (лекція, семінар, колоквиум, ін.).

Практичне завдання №3

Зробити короткий опис лекцій, що будуть проводитися у вищому навчальному закладі за таким планом:

- 1) Тема лекції
- 2) План лекції (основні питання, що розглядаються).
- 3) Мета та завдання лекції.
- 4) Результати, яких повинні досягнути студенти після вивчення лекційного матеріалу.

Практичне завдання №4

Зробити короткий опис семінарів, що будуть проводитися у вищому навчальному закладі за таким планом:

- 1) Тема семінару
- 2) План семінару
- 3) Мета та завдання семінару
- 4) Опис додаткових завдань, що будуть використовуватися: тести, вікторини, інтерактивні ігри, інше. Викласти їх зміст, враховуючи специфіку курсу та теми.

Практичне завдання №5

Створити презентацію для однієї з тем лекції, що буде проводитися у вищому навчальному закладі.

Презентація повинна містити основні тези лекції, аспекти, які варті особливої уваги студентів, малюнки та/або схеми, які ілюструють теоретичний матеріал.

Практичне завдання №6

Розробка робочої програми дисципліни.

Створити робочу програму авторського курсу культурологічного напрямку, що має чітко сформульовану назву.

Можливі варіанти: Вступ до культурології, Культурологія музики, Українська культура, Соціологія культури, Візуальна культура, Медіа-культура, Гендер та культура, Народна художня культура, Художні традиції Європи: культурологічний аспект, Масова та елітарна культура: історія та теорія, або будь-які інші авторські варіанти.

Розробити програму курсу за такими пунктами:

1. Рівень вищої освіти, курс навчання, на який орієнтований курс.
2. Опис навчальної дисципліни:
- мета викладання навчальної дисципліни;

- основні завдання вивчення дисципліни;
- заплановані результати навчання, яких повинні досягнути студенти.
- 3. Тематичний план навчальної дисципліни, що має:
  - 2-3 розділи (Розділ 1, Розділ 2...);
  - теми у кожному з розділів (Тема 1, Тема 2...);
- 4. Теми семінарських занять.
- 5. Завдання для самостійної роботи студентів.
- 6. Теми контрольних робіт (5-7).
- 7. Теми курсових робіт (5-7).
- 8. Питання до підсумкового контролю (обрати метод контролю: залік або екзамен).
- 9. Рекомендоване методичне забезпечення:
  - 1) Базова література;
  - 2) Першоджерела;
  - 3) Допоміжна література;
  - 4) Електронні ресурси.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин денне відділення	Кількість годин заочне відділення
1	Культурологія як наука та учбова дисципліна Питання для опрацювання: 1) Підходи до розуміння поняття «культура» 2) Місце культурології в педагогічній освіті 3) Розподіл соціальних і гуманітарних наук. Опрацювання роботи В. Віндельбандта «Філософія культури і трансцендентальний ідеалізм».	6	2
2	Спектр культурологічних дисциплін Питання для опрацювання: 1) Для чого культурологічні дисципліни спеціалісту з гуманітарної науки? 2). Чому культурологія потрібна майбутньому «не гуманітарію»? 3) Як зробити культурологію цікавою для «не гуманітарію»?	6	2
3	Культурологія у структурі вищої освіти Питання для опрацювання: 1) Область культурологічного знання 2) Теорія та історія культури 3) Проблеми викладання культурології студентами гуманітарних і негуманітарних факультетів	6	2
4	Культура і особистість Питання для опрацювання:	6	1

	1) Викладач як особистість 2) Поведінка викладача 3) Контроль поведінки студентів.		
5	Види та методи навчання Питання для опрацювання: 1) Види навчання у вищій школі 2) Функції навчання у вищій школі 3) Методи навчання та їх класифікації 4). Які методи навчання доречно використовувати при викладанні культурології?	6	2
6	Специфіка лекційної подачі матеріалу Питання для опрацювання: 1) Як зробити лекцію цікавою? 2.) Як «залишити» цікаву лекцію корисною?	6	2
7	Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару Питання для опрацювання: 1) Яким повинен бути студентський семінар? 2) Які форми семінарської роботи найбільш ефективні?	6	2
8	Запрошення до творчості Питання для опрацювання: 1) Що таке – творчість викладача? 2) Як можна розвинути «тяжіння» до творчості у вихованців?	6	1
9	Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі Питання для опрацювання: 1. Для чого існує навчальний план? 2. Як можна впливати на логіку та вимоги навчального плану? 3) Яке місце займає презентація в учбовому процесі?	6	2
10	Педагогічна майстерність викладача культурології Питання для опрацювання: 1) Розвиток педагогічних якостей 2) Педагог як вихователь 3) Помилки в комунікації з вихованцями.	4	1
11	Залікова робота	2	2
	Разом	90	20

6. Індивідуальне завдання та контрольна робота з курсу «Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі» не передбачаються

7. Методи контролю

Поточний контроль на семінарських заняттях, виконання практичних завдань, підсумковий контроль

Види поточного контролю з курсу «Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі»: семінарські завдання, що включають практичні завдання, підсумковий контроль.

Вагомою формою самостійної роботи студентів є виконання практичних завдань, що має на меті розвиток навичок підготовки до викладання, розуміння усіх етапів цієї підготовки, а також, структури роботи викладача під час ведення занять – лекцій, семінарів, підсумкового контролю тощо.

Питання до підсумкового контролю (заліку):

1. Поняття «культура» та його різночитання.
2. Структура культурології.
3. Проблематика культурології.
4. Загальне та розбіжності європейської соціальної антропології та американської культурної антропології.
5. Напрямки досліджень Cultural Studies.
6. Загальні цілі культурологічної освіти.
7. Загальні принципи викладацької етики.
8. Корпус культурологічних дисциплін.
9. «Ідеографічні» та «номотетичні» науки та місце культурології.
10. Як зробити культурологію цікавою для студента негуманітарного профілю?
11. Основні види навчання у вищій школі: історія та специфіка.
12. Методи навчання у вищій школі та їх класифікації.
13. Функції процесу навчання.
14. Види лекцій.
15. Зміст робочої програми курсу.
16. Вимоги до тексту лекції.
17. Основні етапи підготовки до лекції.
18. Основні етапи викладення лекції.
19. Організаційні основи викладання культурології.
20. Психологічні основи викладання культурології.
21. Мета та завдання семінару.
22. Види семінарів.
23. Методи перевірки знань студентів на семінарських заняттях.
24. Колоквіум та функції колоквіуму.
25. Конспектування як ефективна форма роботи.
26. Філософські підвалини культурологічного знання.
27. Критерії ефективності лекційного процесу.
28. Критерії успішності роботи культурологічного семінару.
29. Критерії формування залікових та екзаменаційних питань.
30. Культурологічна освіта у школах та у вищих навчальних закладах: спільне, розбіжне.
31. Принципи керування науковою студентською роботою.
32. Принципи і критерії формування оцінок за письмові роботи.

33. Реферат, курсова, дипломна – структура учбової наукової праці.
34. Робота із науковим джерелом; поняття наукового джерела та класифікація корпусу наукових джерел.
35. Специфіка освітнього циклу за умовами "Болонського процесу".
36. Спецкурси: розробка тематики.
37. Творчість у викладацькій діяльності та творчі форми роботи зі студентами.
38. Труднощі викладання культурологічних дисциплін.
39. Форми індивідуальної навчальної роботи студента.
40. Форми контролю за студентською успішністю.
41. Критерії оцінювання знань студентів з культурологічної дисципліни: можливі варіанти.
42. Педагогічна спостережливість викладача.
43. Навчальний процес як єдність "активного" та "інтерактивного".
44. Наукові конференції: завдання та структура підготовчого циклу.
45. Педагогічна практика майбутнього спеціаліста: функціональне призначення та принципи організації.
46. Функціональні характеристики дипломної роботи за культурологічною проблематикою.
47. Стислий нарис розвитку системи культурологічної освіти в Україні.
48. Дистанційне навчання в умовах кризи.
49. Форми і методи змішаного навчання.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Контроль на робота, передбаче на навчальним планом	Індивідуальне завдання	Відвідування лекцій – 5 балів Відвідування семінарів – 5 балів	Разом	Залікова робота	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		T9		T10							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	не передбачене		не передбачене		10	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	на					

T1, T2 ... – теми розділів

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю:

участь у семінарських заняттях та опрацювання не менше $\frac{3}{4}$ тем курсу, виконання практичних завдань.

Шкала оцінювання

для дворівневої шкали оцінювання	
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література**Основна література**

1. Антофійчук В., Чолкан В. Культурологія як навчальний предмет: конспект вступ. лекції до курсу "Культурологія" / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Рута, 2007. С. 27.
2. Алексюк А. А. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. – Київ, 1998.
3. Аристова Л. С. Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва в процесі вивчення художньої культури: дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / Л. С. Аристова; Ін-т пробл. виховання АПН України. – Київ, 2008. – 235 с.
4. Бандурка О. М., Тюріна В. О., Федоренко О. І. Основи педагогічної техніки: Навч. посібник. – Харків: Титул, 2006. – 176 с.
5. Білан Т.О. Історія зарубіжного мистецтва: методичні матеріали до семінарських занять. Навчальний посібник / Т. О. Білан. – Дрогобич: РВ ДДПУ імені Івана Франка, 2011. – 189 с.
6. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: Навч. посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007.
7. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання: Навч. посібник. – Дрогобич: Коло, 2003.
8. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
9. Горохівський П. І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі: Курс лекцій: Навчальний посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання / П. І. Горохівський. – Умань: ПП Жовтий О., 2012.
10. Дубасенюк О.А., Антонова О.Є. Методика викладання педагогіки: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 375 с.
11. Жорнова О. І. Теорія і методика формування культуротворчості. Запоріжжя: Дике Поле, 2006. – 416 с.

12. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: підручник / І. В. Зайченко. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. – 512 с.
13. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник / І.В. Зайченко. – Київ: Ліра-К, 2016. – 608 с.
14. Зеленська Л. Д., Золотухіна С. Т., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» для здобувачів третього (освітньонаукового) рівня вищої освіти. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. – 45 с.
15. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В. В. Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
16. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. – 200 с.
17. Корміна Л. І. Методика викладання дисциплін за фахом у вищих навчальних закладах: методичні рекомендації до курсу / Л. І. Корміна. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 52 с.
18. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – Київ: Знання, 2005.
19. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. – Київ: КНТ, 2014. – 262 с.
20. Методика викладання у вищій школі (мотивація навчальної діяльності): Матеріали методичного семінару «Мотиваційний підхід до організації навчального процесу у вищій школі» / [Н. Я. Кравчук, О. Є. Коваль]. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 81 с.
21. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2005.
22. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. – Київ: Знання, 2006.
23. Оніщенко О. І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання / О. І. Оніщенко. – Київ, 2001.
24. Ортинський В. Педагогіка вищої школи: підручник / Володимир Львович Ортинський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 500 с.
25. Падалка О. С. та ін. Педагогічні технології: Навч. посібник. – Київ, 1996.
26. Пальчевський С. С. Педагогіка: Навч. посібник. – Київ: Каравела, 2007.
27. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / Раїса Іллівна Хмелюк, Алла Василівна Семенова, Ірина Олександрівна Бартенева, І. М. Богданова; За ред. Зінаїда Наумівна Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 495 с.
28. Применко О. Б. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Культурологія” (для бакалаврів, спеціалістів). – Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 27 с.
29. Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: Навч. посіб. / О. П. Щолокова, С. В. Шип, О. Л. Шевнюк, О. М. Семашко. – Київ: Вища шк., 2004. – 175 с.
30. Силко Р. М. Методика викладання художньої культури: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво) / Р.М.Силко. – Чернігів: НУЧК, 2018. – 45 с.
31. Сисоєва С. С., Поясок Т. Б. Психологія та педагогіка: Підручник для традиційної та дистанційної форм навчання. – Київ: Міленіум, 2005.
32. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посібник. – Київ: Вища школа, 2005.
33. Титар О. В. Культурологія: комплекс навчально-методичних матеріалів (навчальне видання для студентів природничих і філософського факультету). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 128 с.

34. Стародубцева Л. В. Методологічні проблеми культурології: навч.-метод. посіб. для студ. спеціалізації "Культурологія" / Харківська держ. академія культури. Кафедра історії та теорії культури. Харків: ХДАК, 2005. – 76 с.
35. Суковата В. А. Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі: Навчально-методичний комплекс / В. А. Суковата. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017 – 2018.
36. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові данні (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
37. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Л. Токмань. – Київ: Міленіум, 2002. – 320 с.
38. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / Михайло Миколайович Фіцула . – 2-ге вид., доп . – Київ: Академвидав, 2010. – 454 с.
39. Щолокова О. П. Методика викладання світової художньої культури: підручник для студ. пед. ун-тів / О. П. Щолокова. – Вид. 2-е – Київ: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 288 с.
40. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2002.

Додаткова література

1. Берегова, Олена Миколаївна. Культура та комунікація: дискурси культуротворення в Україні ХХІ ст. [Електронна копія] / Олена Берегова ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Ін-т культурології АМУ, 2009 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
2. Богуцький, Юрій Петрович. Культурогенез як філософсько-історичний феномен [Електронна копія] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філософ. наук : спец. 17.00.01 / Ю. П. Богуцький ; Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2000 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
3. Богуцький, Юрій Петрович. Самоорганізація культури: онтологія, динаміка, перспективи [Електронна копія] / Юрій Богуцький ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Веселка : Ін-т культурології АМУ, 2008 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
4. Богуцький, Юрій Петрович. Стан та перспективи розвитку культури в Україні [Електронна копія] / Юрій Богуцький. — Київ : ДАКККіМ, 2004 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
5. Возний І.П. Антропосоціогенез: Підручник / І.П. Возний. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – 348 с.
6. Кириленко К. Культура і наука: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: ТОВ “Агентство “Україна”, 2015. – 400 с.
7. Кирилова О. Українська культурологія у східно-західних контекстах // Критика. 2011. № 7/8. С. 29–35.
8. Козаченко, Ант. Українська культура [Електронна копія] : її минувшина й сучасність / Ант. Козаченко. — Харків : Пролетар, 1931 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2011).
9. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України [Електронна копія] : монографія / О. Р. Копієвська ; М-во культури України, Нац. акад. керівних

- кадрів культури і мистецтв. — Київ : НАКККиМ, 2014 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2019).
10. Копієвська, Ольга. Культурна функція держави в контексті національного державотворення [Електронна копія] : монографія / Ольга Копієвська. — Київ : Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтва, 2010 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2019).
  11. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. 3-тє видання. — Київ: Центр учбової літератури, 2010. — 584 с. — Режим доступу: <https://kumlk.kpi.ua/sites/default/files/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.pdf>
  12. Кравець М. С., Семашко О. М., Піча В. М. та ін. Культурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації / За заг. ред. В. М. Пічі — Львів: “Магнолія плюс”, 2003. — Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Picha_Volodymyr/Kulturolohiia.pdf
  13. Культурологія : підручник / Семен Абрамович, Марія Чікарькова.— Видання 3-тє, переробл. та доповн. — Київ: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. — 452 с.
  14. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. Видання 3-тє, перероб. та доп. / За ред. І. І. Тюрменко. — Київ: Центр учбової літератури, 2010. — 370 с. — Режим доступу: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/Kulturologia_Turmenko_2010.pdf
  15. Культурологія : підручник / Семен Абрамович, Марія Чікарькова.— Видання 3-тє, переробл. та доповн. — Київ : Видавничий дім «КОНДОР», 2018. — 452 с.
  16. Левченко, Олена Г. Текст культури в пошуках автора [Електронна копія] : мас. свідомість і худ. культура у контексті рад. культури (за матеріалами театру і кіно) / Держ. центр театр. мистец. ім. Леся Курбаса. — Київ, 2006 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  17. Методологічні проблеми культурної антропології та етнокультурології [Електронна копія] : зб. наук. пр. / редкол.: Богуцький Ю. П. (голова) та ін. — Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2011 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  18. Наторп, Павль. Народна культура й культура особистості [Електронна копія] : шість викладів / др. Павль Наторп ; з нім. мови пер. М. Галушинський. — Львів : Накладом Т-ва ”Взаїмна поміч галиц. і буковин. учителів і учительок”, 1921 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2011). — (Бібліотека педагогічних творів; ч. 1).
  19. Національна культура: єдність у різноманітності [Електронна копія] : зб. наук. пр. / Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України ; редкол.: Ю. П. Богуцький (голова) та ін. — Київ : Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України, 2012 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  20. Пам’яткознавство: правова охорона культурних надбань [Електронна копія] : зб. док. / Ін-т культурології Акад. мистецтв України ; редкол.: Богуцький Ю. П. та ін. ; упоряд.: Прибега Л. В. та ін. — Київ : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2009 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  21. Романенко, Ганна Олександрівна. Еволюція художніх і літературних об’єднань України: історико-культурологічний вимір [Електронна копія] / Ганна Романенко, Василь Шейко ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2008 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  22. Соціологічні дослідження культури: концепції та практики [Електронна копія] / Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України ; редкол.: Богуцький Ю. П. (голова) [та ін.]. — Київ : Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України, 2010 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).

23. Українська культура в європейському контексті [Електронна копія] / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько ; [за ред. Ю. П. Богуцького]. — Київ : Знання, 2007 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
24. Шейко, Василь Миколайович. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.) [Електронна копія] / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький. — Київ : Генеза, 2005 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
25. Чікарькова М.Ю., Абрамович С.Д. Культурологія: підручник. – Київ : Кондор, 2018. – Видання 4-ге. – 452 с.
26. Юдкін, Ігор Миколайович. Формування визначників української культури [Електронна копія] : культурол. студії / Ігор Юдкін ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2008 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).

Джерела іноземною мовою

1. Ang, I (2005) Who needs cultural research? In: Leystina, P (ed.) Cultural Studies and Practical Politics: Theory, Coalition Building, and Social Activism. New York: Blackwell, pp. 477–483.
2. Ang, I (2013) Cultural studies matters (does it?): Engaging inter/disciplinarity. *Inter-Asia Cultural Studies* 14(1): 1–6.
3. *Cultural Studies 1983: A Theoretical History*. Stuart Hall, edited by Jennifer Daryl Slack and Lawrence Grossberg. Duke University Press. 2016.
4. Fornäs, J (2020) Cultural studies: Crossing borders, defending distinctions. *International Journal of Cultural Studies* 23(3): 298–309.
5. Lewis J. *Cultural Studies - The Basics* / Jeff Lewis. SAGE Publications Ltd. 2002.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету [Електронний ресурс] / Міжнарод. благод. Фонд "Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики"; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ; Таксон, 2016. – 234 с. – Режим доступу: https://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf
2. Зайцев М. О. Що таке культурологія? [Електронний ресурс] / М. О. Зайцев // Острозька академія. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=K_XN4SkkJb0
3. Ніколаєв Є. Як написати тези до доповіді чи дипломної роботи? – Короткі поради. – Ініціатива Academic IQ. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=uOjZhF1vg7w>

КОНСПЕКТИ ЛЕКЦІЙ

Розділ 1. Культурологія: науковий і учбовий вимір. Основи викладацької діяльності у вищій школі

Тема 1. Культурологія як наука та учбова дисципліна

Наука про культуру: стислий нарис історії формування (мотивація; перші «дійові особи»; регіональні варієтети; наслідки та т. і.). «Розподіл праці» у науковому домені: науки номотетичні та ідіографічні, себто аналіз принципової своєрідності гуманітарних та «негуманітарних» наук (або що таке – науковою мовою – «розуміти» та «пояснювати»). Концепція В. Віндельбанда. Культурологія та філософія. Особлива місія культурологічного знання: серед наук або над науками? Що таке: «людина до культури», «людина поза культурою» та «людина у культурі»? Аксиологічний аспект вивчення культурології. Особливості аналізу культури та культурних явищ: філософсько-антропологічний, історико-культурологічний, ін. Культурологія у системі вищої освіти: чому та для чого? Витрати, з цим пов'язані, та як їх компенсувати. Труднощі викладання культурології: як зацікавити аудиторію та як зробити культурологію необхідною фахівцю різного профілю: математику, фізику, географа, ін. У чому майбутнє культурологічної освіти?

Тема 2. Спектр культурологічних дисциплін

Прерогативи культурологічного знання: що й як вивчає культурологія? Коло наукових «союзників» культурологічної науки (культурологія та історія; культурологія та етнологія; культурологія та соціологія; культурологія та фольклористика; культурологія та...): як «розділити» зони наукової відповідальності, себто у чому полягає специфіка «суто культурологічного» підходу? Структура культурології. Підходи до визначення «культура».

Традиції вивчення культури в Україні? У Західній Європі? У Східній Європі? «Хто» привабливіший: культурологія, культурна антропологія або соціальна антропологія? Інтегративність культурології. Місце культурології у системі соціогумантарного знання. Область дослідження сучасних Cultural Studies.

Тема 3. Культурологія у структурі вищої освіти

Культурологія та суспільство: у чому корисні якості «нашої науки». Який дисциплінарний локус «дублює», або заміняє культурологія у вітчизняній вищій школі (радянське суспільствознавство та сучасна культурологія). Як розрізнити «синкретичне»: підстави щодо відстоювання самостійності культурологічного способу пізнання. Для чого культурологія гуманітарію? Як з'єднати «непоєднуване»: шляхи зближення номотетичного та ідеографічного знання та докази їх безумовної «взаємододатковості». Самостійна область культурологічного знання. Для чого культурологія «не гуманітарію» та як зробити її необхідною для майбутніх фізиків, медиків, біологів, математиків та ін.? Коли починати культурологічну освіту та чи має це особливе значення? Культурологія в педагогічній освіті: можливості та перспективи.

Тема 4. Культура і особистість

Наука про культуру та предмет її уваги: культура як вона є. Чи повинен культуролог «підвищувати» культурний рівень студентської аудиторії? У чому людські прерогативи «викладача культурологічних дисциплін»? Та з чого починається їх практична реалізація: спостерігати або діяти та як реалізувати «всі толерантності» постмодерністських декларувань у повному обсязі? Хто такий – культуролог у студентській аудиторії: людина, педагог (вихователь), порадник або професійний викладач та й тільки? У чому полягають професійний обов'язок та «етикет» викладача і «спеціаліста від культурології»? Чи треба культурологу бути «місіонером»? Як завоювати довіру аудиторії та чому тут немає «рецептів»? Викладач як особистість. Чи слід демонструвати свою людську особистість в аудиторії? Що може та чого не може дозволити собі культуролог і викладач? Психологічні основи викладання культурології: створення оптимальної психологічної атмосфери в аудиторії. Важливість поведінки викладача.

Розділ 2. Види навчання і учбові інструменти викладача

Тема 5. Види та методи навчання

Функції навчання. Основні види навчання та історія їх розвитку: буденно-практичне, метод «сокративської бесіди», демонстраційне навчання, догматичне навчання, креативне навчання, пояснювально-ілюстративне навчання, проблемне навчання, дистанційне навчання, розвиваюче навчання. Методи навчання та їх класифікації. Активні та інтерактивні методи навчання (ділова гра, рольова гра, аналіз певних ситуацій, метод дискусії, панельна дискусія, метод «круглого столу»). Проблемний метод та його ефективність. Доречність використання різних методів навчання. Наочні методи навчання: ілюстрації та демонстрація. Ігрові методи навчання: віктори, інтерактивні «змагання» в культурології. Активні та інтерактивні методи навчання: особливості, завдання, відмінності. Моделі навчання «викладач-студент», «студент-студент». Коли використовувати «мозковий штурм»? Круглий стіл (дискусія, дебати) – колективне обговорення проблем та пошук їх вирішення. Позитивні риси проектної роботи та грамотний розподіл завдань серед студентів.

Тема 6. Специфіка лекційної подачі матеріалу

Лекція та її види. Історія розвитку лекційної форми навчання. Основні функції лекції: інформаційна, орієнтаційна, пояснювальна, підсумкова. Як викласти лекцію цікаво та «осучаснити матеріал»? Від чого залежить успіх лектора? Яку роль грає початковий рівень підготовленості студентів у досягненні дійсної ефективності учбового процесу та як «боротися» за його підвищення, не ображаючи та не «розхолоджуючи» відстаючих студентів?

Основні етапи викладення лекції. Головні дидактичні завдання лекції. Як підготувати аудиторію до сприйняття лекційного матеріалу? Як теми лекційних занять залежать... від настрою викладача, складу та настрою студентської аудиторії: що може «зірвати» наші учбові плани та найкращі викладацькі наміри? Чи можливі форми індивідуальної роботи із студентами під час лекційного викладання культурологічного матеріалу? Чи можна жартувати впродовж «серйозної культурологічної лекції»? Яке місце слід віддати у рамках лекційного часу «дискусіям» та «дебатам»? Як боротися із нудьгою та поганою дисципліною на лекціях з «нашої науки»? Лекції-візуалізації: навчити, ілюструвати, зацікавити, «розважити».

Тема 7. Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару

Культурологічний семінар: найбільш «сучасна» та продуктивна форма навчання. Особливості семінару з культурології та відмінності від семінарів з інших навчальних дисциплін. Які доклади потрібні та бажані на культурологічних семінарах? Що краще: більше докладів або більше дискусій? Як «осягнути неосяжне», якщо ваш семінар дійсно наблизився до гострої соціальної проблематики? Та, взагалі, чи слід допускати подібне «зближення»? Як бути з важкими та як – з «небезпечними» питаннями студентів? Чи уникати зіткнень з «політизованою» проблематикою? Чи слід хвалити «слабких» студентів та взагалі хвалити? Чи доцільно «занижувати» оцінку «сильним» і «ледачим» та «завищувати» – «слабким», але «сумлінним»? Де закінчуються ваші викладацькі прерогативи, якщо йдеться про стосунки з «вихованцями»?

Семінари-практикуми та семінари-колоквіуми: що і коли доречно. Види самостійної роботи на семінарі: тести та навчальні ігри. Підготовка викладача та матеріалів для семінару. Творчий підхід до проведення семінарів. Підбірка цікавих та актуальних матеріалів.

Тема 8. Запрошення до творчості

Ризикувати та робити курс «від себе» або йти «уторованим шляхом» – за визнаними авторитетами? Для чого взагалі бути викладачем та культурологом? Що таке – творчість викладача та творчість особистості? Як «підтримати» творця у собі та виховати творців у студентах? Яку свободу у викладацькій діяльності передбачає ваше розуміння «місії» викладача та культуролога? Які навчальні посібники зробити «своїми». Та яким – «відмовити у довірі». Яку іншу літературу використати у підготовці до лекційних та семінарських занять. Чи завжди «права» та моральна творчість? Чим можливо поступитися заради свободи творчості?

Розділ 3. Основи викладацької майстерності культуролога

Тема 9. Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі

Скільки студентської уваги треба культурології? Чи повинен культуролог експериментувати «в аудиторії та із аудиторією»? Чи можна «відступити» від учбових планів заради «більш ефективного результату»? Скільки викладацької влади слід пожертвувати консерватизму викладацької професії та «офіційним вказівкам»: викладач – вільний творець або «найманий робітник»? Як зробити атмосферу на культурологічних заняттях саме культурологічною? Яким формам планування та роботи з аудиторією треба віддати перевагу? Чи слід користатися індивідуальними формами роботи із студентами у численній студентській аудиторії, що це має на меті та як планувати та забезпечити студентську підсумкову успішність? Культуролог як науковий керівник кваліфікованої наукової праці: виховати та зацікавити й наукова компетентність. Розробка учбової програми курсу: структура, ключові аспекти. Створення власного культурологічного курсу та від чого залежить його успіх? Види та форми контролю: поточний контроль, періодичний контроль, індивідуальний контроль, «фронтальна перевірка», підсумковий контроль. Розробка програми культурологічної дисципліни: структура, види роботи, необхідні компоненти програми для всестороннього засвоєння матеріалу.

Тема 10. Педагогічна майстерність викладача культурології

Як співвідносити тексти культури з актуальним полем культури. Викладач як інтерпретатор текстів. Важливість контекстуальних зв'язків при викладенні матеріалу. Підбір найбільш репрезентативних текстів та прикладів. Коли «ускладнювати» матеріал, а коли ні. Педагогічні якості викладача: комунікативність, креативність, організаторські здібності. Робота викладача як вихователя та її межі. Вміння «керувати собою» та своїм емоційним станом, поведінкою та мовою. Як «рости понад собою» та спонукати до росту студентську аудиторію? Як уникнути власної «залежності від аудиторії» та домогтися «залежності аудиторії» від вас та «вашої науки».

**ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ
З ТЕМ КУРСУ**

**Питання для самоперевірки з тем курсу
«Методика викладання культурологічних дисциплін
у вищій школі»**

Тема 1. Культурологія як наука та учбова дисципліна

1. Дайте визначення поняттю «культурологія».
2. Які існують підходи до визначення поняття «культура»?
3. Яке місце займає культурологія в сучасній вищій освіті?
4. Як розподіляють соціальні та гуманітарні науки?
5. Що є предметом і об'єктом культурології?
6. Якими є номотетичні науки?
7. Якими є ідеографічні науки?
8. Які існують труднощі викладання культурології?
9. Як, на Вашу думку, зробити культурологію цікавою для студентів-негуманітаріїв?

Тема 2. Спектр культурологічних дисциплін

1. Що зближує культурологію з історією?
2. Що зближує культурологію з етнографією?
3. Що зближує культурологію з соціологією?
4. Що зближує культурологію з фольклористикою?
5. Що зближує культурологію з філософією?
6. З якими сферами аналізу співпрацює культурологія?
7. Охарактеризуйте культурну, історичну, філософську антропологію.
8. Якою є структура культурології?
9. Що є об'єктом дослідження Cultural Studies?

Тема 3. Культурологія у структурі вищої освіти

1. Чим відрізняється сучасна культурологія від радянського суспільствознавства?
2. Що дає вивчення культурології «не-гуманітарію»?
3. Як зробити культурологію цікавою для студентів точних наук?
4. Як зробити культурологію цікавою для студентів технічних наук?
5. Як зробити культурологію цікавою для студентів-медиків?
6. Як зробити культурологію цікавою для студентів природничих наук?

Тема 4. Культура і особистість

1. Де починаються та закінчуються компетенції викладача культурології?
2. Якими професійними рисами повинен володіти викладач культурології?
3. Як створити оптимальну психологічну атмосферу в аудиторії?
4. Якою повинна бути поведінка викладача?
5. Як зосередити увагу студентів на вивченні культурології?
6. Як зробити навчальний план дисципліни цікавим для студентів?

Тема 5. Види та методи навчання

1. Які існують організаційні форми навчання?
2. Які Ви знаєте функції процесу навчання? Перелічте та охарактеризуйте кожен функцію.
3. Які методи навчання Вам відомі?
4. В чому полягають особливості проблемного методу навчання?
5. В чому полягають особливості наочних методів навчання?
6. В чому полягають особливості ігрових методів навчання?
7. В чому полягають особливості методу «сократичної бесіди»?
8. В чому полягає специфіка догматичного навчання?
9. В чому полягає специфіка креативного навчання?
10. За якими критеріями класифікують методи навчання?
11. Що потрібно для організації проектної роботи студентів?

Тема 6. Специфіка лекційної подачі матеріалу

1. Які основні завдання лекції?
2. Які основні функції лекції?
3. Які виділяють етапи лекції?
4. Які існують види лекції?
5. Які обов'язкові компоненти лекції?
6. Що важливо підготувати викладачу перед лекцією?
7. Яку роль відіграють лекції-візуалізації?

Тема 7. Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару

1. Які головні завдання семінару?
2. Чи потрібні семінари в навчальному плані?
3. Як об'єктивно оцінювати студентські доповіді?
4. Що таке семінари-практикуми?

5. Що таке семінари-колоквиуми?
6. Коли потрібно проводити тести?

Тема 8. Запрошення до творчості

1. Чи доречно творчість у вивченні конкретного матеріалу?
2. В яких формах роботи студентів доречний розвиток і прояв творчості?
3. Які творчі роботи доречно задавати студентам?
4. Яку літературу краще використовувати у підготовці до лекційних та семінарських занять?
5. Яке співвідношення перевірочних і творчих завдань повинно бути впродовж курсу?

Тема 9. Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі

1. Яким формам планування та роботи з аудиторією треба віддати перевагу?
2. Як потрібно планувати студентську підсумкову успішність?
3. Завдання керівника дипломної роботи
4. Якою має бути учбова програма курсу?
5. Що входить у структуру учбової програми курсу?
6. Як складається література до курсу? Які виділяють види літератури?

Тема 10. Педагогічна майстерність викладача культурології

1. Як потрібно складати матеріали лекції?
2. Якими педагогічними якостями повинен володіти викладач?
3. Якими мають бути межі впливу викладача як вихователя?
4. Як спонукати до росту студентську аудиторію?
5. Як досягти гармонійної атмосфери у комунікації зі студентами?

**МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ,
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми
1	<p>Культурологія як наука та учбова дисципліна.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Як народилася сучасна «наука про культуру»? 2) Науки номотетичні та ідеографічні: кордони та специфіка 3) Культурологія та філософія. Особлива місія культурологічного знання.
2	<p>Спектр культурологічних дисциплін.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Культурологія, культурна антропологія, історична антропологія, соціальна антропологія: у чому різниця? 2). Чим вітчизняна «наука про культуру» відрізняється від зарубіжних аналогів? 3) Традиції вивчення культури в різних країнах світу 4) Область дослідження Cultural Studies.
3	<p>Культурологія у структурі вищої освіти.</p> <p><i>Практичне завдання 1</i></p>
4	<p>Культура і особистість. Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Поведінка викладача в студентській аудиторії 2) Створення оптимальної психологічної атмосфери в аудиторії 3) Комунікація викладача з великою кількістю студентів 4) Чи повинен викладач «змінювати» культуру студентів?
5	<p>Види та методи навчання. <i>Практичне завдання 2</i></p>
6	<p>Специфіка лекційної подачі матеріалу.</p> <p><i>Практичне завдання 3</i></p>

7	Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару. <i>Практичне завдання 4</i>
8	Запрошення до творчості. <i>Практичне завдання 5</i>
9	Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі. <i>Практичне завдання 6</i>
10	Педагогічна майстерність викладача культурології. Тренування викладання матеріалу. Питання для обговорення: 1) Необхідні якості та здібності викладача-культуролога. 2). Психологічні аспекти викладання.

Практичні завдання для семінарських занять

Практичне завдання №1

Визначити стратегії викладання культурології студентам різного профілю, враховуючи професійні орієнтири їх діяльності.

Як зробити культурологію цікавою для студента негуманітарного напрямку?

- Математика
- Фізика
- Хіміка
- Програміста
- Біолога
- Географа
- Економіста
- Медика

На яких аспектах слід зосередити свою увагу при викладанні культурології для того, щоб сформулювати уявлення про культурний вимір професійної діяльності?

Практичне завдання №2

Обрати один з курсів культурологічного напрямку, чітко сформулювавши назву.

Наприклад: Вступ до культурології, Культурологія музики, Українська культура, Соціологія культури, Візуальна культура, Медіа-культура, Гендер та культура, Народна художня культура, Художні традиції Європи: культурологічний аспект, Масова та елітарна культура: історія та теорія, або будь-які інші авторські варіанти.

Обрати методи навчання, які Ви будете використовувати у викладанні курсу та обґрунтувати необхідність вибору цього методу/методів, окреслити мету та завдання курсу, враховуючи використання різних форм навчання (лекція, семінар, колоквиум, ін.).

Практичне завдання №3

Зробити короткий опис лекцій, що будуть проводитися у вищому навчальному закладі за таким планом:

- 1) Тема лекції
- 2) План лекції (основні питання, що розглядаються).
- 3) Мета та завдання лекції.
- 4) Результати, яких повинні досягнути студенти після вивчення лекційного матеріалу.

Практичне завдання №4

Зробити короткий опис семінарів, що будуть проводитися у вищому навчальному закладі за таким планом:

- 1) Тема семінару
- 2) План семінару
- 3) Мета та завдання семінару
- 4) Опис додаткових завдань, що будуть використовуватися: тести, вікторини, інтерактивні ігри, інше. Викласти їх зміст, враховуючи специфіку курсу та теми.

Практичне завдання №5

Створити презентацію для однієї з тем лекції, що буде проводитися у вищому навчальному закладі.

Презентація повинна містити основні тези лекції, аспекти, які варті особливої уваги студентів, малюнки та/або схеми, які ілюструють теоретичний матеріал.

Практичне завдання №6

Розробка робочої програми дисципліни.

Створити робочу програму авторського курсу культурологічного напрямку, що має чітко сформульовану назву.

Можливі варіанти: Вступ до культурології, Культурологія музики, Українська культура, Соціологія культури, Візуальна культура, Медіа-культура, Гендер та культура, Народна художня культура, Художні традиції Європи: культурологічний аспект, Масова та елітарна культура: історія та теорія, або будь-які інші авторські варіанти.

Розробити програму курсу за такими пунктами:

1. Рівень вищої освіти, курс навчання, на який орієнтований курс.
2. Опис навчальної дисципліни:
  - мета викладання навчальної дисципліни;
  - основні завдання вивчення дисципліни;
  - заплановані результати навчання, яких повинні досягнути студенти.
3. Тематичний план навчальної дисципліни, що має:
  - 2-3 розділи (Розділ 1, Розділ 2...);
  - теми у кожному з розділів (Тема 1, Тема 2...);
4. Теми семінарських занять.
5. Завдання для самостійної роботи студентів.
6. Теми контрольних робіт (5-7).
7. Теми курсових робіт (5-7).
8. Питання до підсумкового контролю (обрати метод контролю: залік або екзамен).
9. Рекомендоване методичне забезпечення:
  - 1) Базова література;
  - 2) Першоджерела;

3) Допоміжна література;

4) Електронні ресурси.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи
1	Культурологія як наука та учбова дисципліна Питання для опрацювання: 1) Підходи до розуміння поняття «культура» 2) Місце культурології в педагогічній освіті 3) Розподіл соціальних і гуманітарних наук. Опрацювання роботи В. Віндельбандта «Філософія культури і трансцендентальний ідеалізм».
2	Спектр культурологічних дисциплін Питання для опрацювання: 1) Для чого культурологічні дисципліни спеціалісту з гуманітарної науки? 2). Чому культурологія потрібна майбутньому «не гуманітарію»? 3) Як зробити культурологію цікавою для «не гуманітарію»?
3	Культурологія у структурі вищої освіти Питання для опрацювання: 1) Область культурологічного знання 2) Теорія та історія культури 3) Проблеми викладання культурології студентами гуманітарних і негуманітарних факультетів
4	Культура і особистість Питання для опрацювання: 1) Викладач як особистість 2) Поведінка викладача 3) Контроль поведінки студентів.
5	Види та методи навчання Питання для опрацювання: 1) Види навчання у вищій школі 2) Функції навчання у вищій школі 3) Методи навчання та їх класифікації 4). Які методи навчання доречно використовувати при викладанні культурології?
6	Специфіка лекційної подачі матеріалу Питання для опрацювання: 1) Як зробити лекцію цікавою? 2.) Як «залишити» цікаву лекцію корисною?
7	Принципи освоєння культурологічних дисциплін у режимі семінару

	<p>Питання для опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Яким повинен бути студентський семінар? 2) Які форми семінарської роботи найбільш ефективні?
8	<p>Запрошення до творчості</p> <p>Питання для опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Що таке – творчість викладача? 2) Як можна розвинути «тяжіння» до творчості у вихованців?
9	<p>Основи планування процесу викладання культурології у вищій школі</p> <p>Питання для опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Для чого існує навчальний план? 2. Як можна впливати на логіку та вимоги навчального плану? 3) Яке місце займає презентація в учбовому процесі?
10	<p>Педагогічна майстерність викладача культурології</p> <p>Питання для опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Розвиток педагогічних якостей 2) Педагог як вихователь 3) Помилки в комунікації з вихованцями.
11	Залікова робота

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ З КУРСУ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ»**

№	Форми навчальної діяльності	Кількість балів	Термін	Примітки
1	Відвідування лекцій	5	постійно	
2	Відвідування семінарських занять	5	постійно	
3	Участь у семінарських заняттях	50	постійно	
	Підсумковий контроль (екзаменаційна робота)	40		
	В С Ь О Г О	100		
	Додаткові бали (бонуси):			
	Участь в конференціях, круглих столах	5		
	Виступ на конференції за наявності друкованої програми	10		
	Публікація тез доповіді або наукової статті	15		

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС
ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.**

1. Відвідування лекцій:

5 балів: студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять;

4 бали: студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять;

3 бали: студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять;

- 2 бали:** студент відвідав 21 - 40% лекційних занять;
1 бал: студент відвідав 1- 20 % лекційних занять;
0 балів: студент не відвідував лекційні заняття

2. Відвідування семінарських занять:

- 5 балів:** студент відвідав 90 - 100 % семінарських занять;
4 бали: студент відвідав 66 - 89 % семінарських занять;
3 бали: студент відвідав 41 – 65 % семінарських занять;
2 бали: студент відвідав 21 - 40% семінарських занять;
1 бал: студент відвідав 1- 20 % семінарських занять;
0 балів: студент не відвідував семінарські заняття

3. Участь у семінарських заняттях:

Виступ з відповідями на поставлені питання до семінарських занять (з повідомленням)

5 балів:

- виступ студента побудовано послідовно, системно, логічно;
- питання висвітлено всебічно та з урахуванням різних точок зору;
- під час виступів студент виявив глибоке знання змісту питання, вільно оперування педагогічними й культурологічними термінами та розуміння методів викладання і їх доцільного використання;
- відповіді повністю репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

4 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно та логічно;
- питання висвітлено всебічно та у співставленні з основними точками зору;
- під час виступів студент виявив в цілому знання змісту питання, вільне оперування педагогічними й культурологічними термінами та розуміння методів викладання і їх доцільного використання;
- відповіді достатньо репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

3 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно;
- питання достатньо висвітлено та у співставленні з окремими точками зору;

- під час виступів студент виявив певне знання змісту питання, оперування культурологічними термінами й розуміння методів викладання й їх доцільного використання;
- відповіді на додаткові питання не є повними, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не завжди точні, мають похибки;

2 бали:

- виступ студента побудовано не завжди послідовно;
- питання достатньо висвітлено, проте відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив фрагментарне знання змісту питання, оперування педагогічними й культурологічними термінами та розуміння методів викладання викликало труднощі;
- відповіді на додаткові питання потребують уточнення, конкретизації, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;

1 бал:

- виступ студента побудовано здебільшого стихійно;
- питання недостатньо висвітлено, відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив роздуми про зміст питання, оперування педагогічними й культурологічними термінами викликало значні труднощі;
- відповіді розпливчаті та виходять за межі додаткових питання, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;

0 балів: студент не підготував та не виступив з доповідями.

Виконання практичних завдань

Для більш кращого засвоєння курсу студент має виконати практичні завдання з курсу, що забезпечують більш фахову підготовку до викладання культурологічних дисциплін у вищих навчальних закладах та успішне проходження педагогічної практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ:

5 балів:

- студент повністю виконав практичне завдання;

- студент продемонстрував глибоке знання методологічної бази, вільне оперування культурологічними категоріями, методами викладання, провів глибокий культурологічний аналіз відповідних питань;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з методів викладання культурологічних дисциплін, основних положень теоретичних першоджерел та відповідної літератури;
- здійснено аналіз означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- текст роботи викладено лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- завдання виконано грамотно, оформлено відповідно до вимог та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

4 бали:

- студент повністю виконав практичне завдання;
- студент продемонстрував достатнє знання методологічної бази, оперування педагогічними й культурологічними категоріями, методами викладання, провів культурологічний аналіз відповідних питань;
- в цілому висвітлені знання з основних теоретичних першоджерел, відповідної літератури, звернення до її положень;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- вирішення завдання викладено послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у вирішенні завдання, зроблені певні висновки;
- завдання виконано грамотно з використанням педагогічної й культурологічної фахової лексики, проте можуть бути неточності.

3 бали:

- студент частково виконав практичне завдання;
- студент продемонстрував певне знання змісту завдання, виклавши основні його пункти;
- висвітлені певні знання методів викладання, використані педагогічні й культурологічні категорії, але є неточності, звернення до рекомендованої літератури та положенням теоретичних першоджерел є не завжди обґрунтованими;
- здійснено певний аналіз означеної проблематики;
- вирішення завдання викладено недостатньо послідовно, допущені похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки розмиті, потребують уточнення;
- завдання, в цілому, викладено грамотно.

2 бали:

- студент виконав частково практичне завдання;
- студент продемонстрував певне знання змісту завдання, висвітлив деякі пункти вирішення завдання;
- висвітлені знання методів викладання, але є неточності, звернення до рекомендованої літератури й положенням теоретичних першоджерел є не завжди точними та не обґрунтованими;
- здійснено поверхневий аналіз означеної проблематики;
- вирішення завдання викладено недостатньо послідовно, допущені певні похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- завдання виконано зі значними помилками.

1 бал:

- студент виконав частково практичне завдання;
- студент продемонстрував роздуми шляхів вирішення завдання, відсутні знання основних педагогічних й культурологічних категорій;
- текст роботи містить певні уявлення з використання методів викладання культурологічних дисциплін у вищій школі, відсутнє звертання до основних положень теоретичних першоджерел та відповідної літератури;
- відсутній аналіз шляху вирішення завдання;
- вирішення завдання викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- завдання виконано з багатьма помилками.

0 балів: практичне завдання не виконувалося.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 20 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова робота складається з двох питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі».

Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється 20 балами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

20 – 16 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування педагогічними й культурологічними категоріями, провів глибокий культурологічний аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання щодо методів викладання культурологічних дисциплін, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- відповідь повністю репрезентує певну педагогічну й культурологічну проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

15– 12 балів:

- студент продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними педагогічними й культурологічними категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання про методи викладання культурологічних дисциплін, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- відповідь репрезентує певну педагогічну й культурологічну проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;
- відповідь написана грамотно з використанням педагогічної й культурологічної фахової лексики.

11– 8 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;
- висвітлені знання про методи викладання культурологічних дисциплін, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- відповідь побудована навколо певної педагогічної та культурологічної проблеми, але посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь, в цілому, написана грамотно.

7– 5 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних педагогічних й культурологічних категорій;
- відповідь містить певні уявлення про методи викладання, основні положення теоретичних першоджерел та рекомендовану літературу;
- посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

4– 1 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання;
- відповідь містить певні уявлення про методи викладання культурологічних дисциплін, основні положення теоретичних першоджерел та рекомендовану літературу;
- посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня

**КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ
БІЛЕТИ АБО КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

Питання до підсумкового контролю (заліку):

1. Поняття «культура» та його різночитання.
2. Структура культурології.
3. Проблематика культурології.
4. Загальне та розбіжності європейської соціальної антропології та американської культурної антропології.
5. Напрямки досліджень Cultural Studies.
6. Загальні цілі культурологічної освіти.
7. Загальні принципи викладацької етики.
8. Корпус культурологічних дисциплін.
9. «Ідеографічні» та «нотетичні» науки та місце культурології.
10. Як зробити культурологію цікавою для студента негуманітарного профілю?
11. Основні види навчання у вищій школі: історія та специфіка.
12. Методи навчання у вищій школі та їх класифікації.
13. Функції процесу навчання.
14. Види лекцій.
15. Зміст робочої програми курсу.
16. Вимоги до тексту лекції.
17. Основні етапи підготовки до лекції.
18. Основні етапи викладення лекції.
19. Організаційні основи викладання культурології.
20. Психологічні основи викладання культурології.
21. Мета та завдання семінару.
22. Види семінарів.
23. Методи перевірки знань студентів на семінарських заняттях.
24. Колоквіум та функції колоквіуму.
25. Конспектування як ефективна форма роботи.
26. Філософські підвалини культурологічного знання.
27. Критерії ефективності лекційного процесу.
28. Критерії успішності роботи культурологічного семінару.
29. Критерії формування залікових та екзаменаційних питань.
30. Культурологічна освіта у школах та у вищих навчальних закладах: спільне, розбіжне.
31. Принципи керування науковою студентською роботою.
32. Принципи і критерії формування оцінок за письмові роботи.
33. Реферат, курсова, дипломна – структура учбової наукової праці.

34. Робота із науковим джерелом; поняття наукового джерела та класифікація корпусу наукових джерел.
35. Специфіка освітнього циклу за умовами "Болонського процесу".
36. Спецкурси: розробка тематики.
37. Творчість у викладацькій діяльності та творчі форми роботи зі студентами.
38. Труднощі викладання культурологічних дисциплін.
39. Форми індивідуальної навчальної роботи студента.
40. Форми контролю за студентською успішністю.
41. Критерії оцінювання знань студентів з культурологічної дисципліни: можливі варіанти.
42. Педагогічна спостережливість викладача.
43. Навчальний процес як єдність "активного" та "інтерактивного".
44. Наукові конференції: завдання та структура підготовчого циклу.
45. Педагогічна практика майбутнього спеціаліста: функціональне призначення та принципи організації.
46. Функціональні характеристики дипломної роботи за культурологічною проблематикою.
47. Стислий нарис розвитку системи культурологічної освіти в Україні.
48. Дистанційне навчання в умовах кризи.
49. Форми і методи змішаного навчання.

**РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З КУРСУ ТА
ІНШІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**

Рекомендована література за курсу «Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі»

Основна література

41. Антофійчук В., Чолкан В. Культурологія як навчальний предмет: конспект вступ. лекції до курсу "Культурологія" / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Рута, 2007. С. 27.
42. Алексюк А. А. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. – Київ, 1998.
43. Аристова Л. С. Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва в процесі вивчення художньої культури: дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / Л. С. Аристова; Ін-т пробл. виховання АПН України. – Київ, 2008. – 235 с.
44. Бандурка О. М., Тюріна В. О., Федоренко О. І. Основи педагогічної техніки: Навч. посібник. – Харків: Титул, 2006. – 176 с.
45. Білан Т.О. Історія зарубіжного мистецтва: методичні матеріали до семінарських занять. Навчальний посібник / Т. О. Білан. – Дрогобич: РВ ДДПУ імені Івана Франка, 2011. – 189 с.
46. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: Навч. посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007.
47. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання: Навч. посібник. – Дрогобич: Коло, 2003.
48. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
49. Горохівський П. І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі: Курс лекцій: Навчальний посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання / П. І. Горохівський. – Умань: ПП Жовтий О., 2012.
50. Дубасенюк О.А., Антонова О.Є. Методика викладання педагогіки: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 375 с.
51. Жорнова О. І. Теорія і методика формування культуротворчості. Запоріжжя: Дике Поле, 2006. – 416 с.
52. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: підручник / І. В. Зайченко. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. – 512 с.
53. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник / І.В. Зайченко. – Київ: Ліра-К, 2016. – 608 с.
54. Зеленська Л. Д., Золотухіна С. Т., Ворожбіт-Горбатюк В. В. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання у вищій школі» для здобувачів третього (освітньонаукового) рівня вищої освіти. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. – 45 с.
55. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В. В. Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.

56. Козлова Г. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. – 200 с.
57. Корміна Л. І. Методика викладання дисциплін за фахом у вищих навчальних закладах: методичні рекомендації до курсу / Л. І. Корміна. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 52 с.
58. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – Київ: Знання, 2005.
59. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. – Київ: КНТ, 2014. – 262 с.
60. Методика викладання у вищій школі (мотивація навчальної діяльності): Матеріали методичного семінару «Мотиваційний підхід до організації навчального процесу у вищій школі» / [Н. Я. Кравчук, О. Є. Коваль]. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 81 с.
61. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2005.
62. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. – Київ: Знання, 2006.
63. Оніщенко О. І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання / О. І. Оніщенко. – Київ, 2001.
64. Ортинський В. Педагогіка вищої школи: підручник / Володимир Львович Ортинський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 500 с.
65. Падалка О. С. та ін. Педагогічні технології: Навч. посібник. – Київ, 1996.
66. Пальчевський С. С. Педагогіка: Навч. посібник. – Київ: Каравела, 2007.
67. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / Раїса Іллівна Хмельюк, Алла Василівна Семенова, Ірина Олександрівна Бартенєва, І. М. Богданова; За ред. Зінаїда Наумівна Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 495 с.
68. Применко О. Б. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Культурологія” (для бакалаврів, спеціалістів). – Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 27 с.
69. Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: Навч. посіб. / О. П. Щолокова, С. В. Шип, О. Л. Шевнюк, О. М. Семашко. – Київ: Вища шк., 2004. – 175 с.
70. Силко Р. М. Методика викладання художньої культури: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво) / Р. М. Силко. – Чернівці: НУЧК, 2018. – 45 с.
71. Сисоєва С. С., Поясок Т. Б. Психологія та педагогіка: Підручник для традиційної та дистанційної форм навчання. – Київ: Міленіум, 2005.
72. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посібник. – Київ: Вища школа, 2005.
73. Титар О. В. Культурологія: комплекс навчально-методичних матеріалів (навчальне видання для студентів природничих і філософського факультету). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 128 с.
74. Стародубцева Л. В. Методологічні проблеми культурології: навч.-метод. посіб. для студ. спеціалізації "Культурологія" / Харківська держ. академія культури. Кафедра історії та теорії культури. Харків: ХДАК, 2005. – 76 с.
75. Суковата В. А. Методика викладання культурологічних дисциплін у вищій школі: Навчально-методичний комплекс / В. А. Суковата. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017 – 2018.
76. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

77. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Л. Токмань. – Київ: Міленіум, 2002. – 320 с.
78. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / Михайло Миколайович Фіцула . – 2-ге вид., доп . – Київ: Академвидав, 2010. – 454 с.
79. Щолокова О. П. Методика викладання світової художньої культури: підручник для студ. пед. ун-тів / О. П. Щолокова. – Вид. 2-е – Київ: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 288 с.
80. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 2002.

Додаткова література

27. Берегова, Олена Миколаївна. Культура та комунікація: дискурси культуротворення в Україні ХХІ ст. [Електронна копія] / Олена Берегова ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Ін-т культурології АМУ, 2009 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
28. Богуцький, Юрій Петрович. Культурогенез як філософсько-історичний феномен [Електронна копія] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філософ. наук : спец. 17.00.01 / Ю. П. Богуцький ; Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2000 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
29. Богуцький, Юрій Петрович. Самоорганізація культури: онтологія, динаміка, перспективи [Електронна копія] / Юрій Богуцький ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Веселка : Ін-т культурології АМУ, 2008 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
30. Богуцький, Юрій Петрович. Стан та перспективи розвитку культури в Україні [Електронна копія] / Юрій Богуцький. — Київ : ДАКККіМ, 2004 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
31. Возний І.П. Антропосоціогенез: Підручник / І.П. Возний. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – 348 с.
32. Кириленко К. Культура і наука: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: ТОВ “Агентство “Україна”, 2015. – 400 с.
33. Кирилова О. Українська культурологія у східно-західних контекстах // Критика. 2011. № 7/8. С. 29–35.
34. Козаченко, Ант. Українська культура [Електронна копія] : її минувшина й сучасність / Ант. Козаченко. — Харків : Пролетар, 1931 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2011).
35. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України [Електронна копія] : монографія / О. Р. Копієвська ; М-во культури України, Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ : НАКККіМ, 2014 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2019).
36. Копієвська, Ольга. Культурна функція держави в контексті національного державотворення [Електронна копія] : монографія / Ольга Копієвська. — Київ : Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтва, 2010 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2019).
37. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. 3-тє видання. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. — 584 с. – Режим доступу: <https://kumlk.kpi.ua/sites/default/files/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B>

- 7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.pdf
38. Кравець М. С., Семашко О. М., Піча В. М. та ін. Культурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації / За заг. ред. В. М. Пічі – Львів: “Магнолія плюс”, 2003. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Picha_Volodymyr/Kulturolohiia.pdf
  39. Культурологія : підручник / Семен Абрамович, Марія Чікарькова.– Видання 3-тє, переробл. та доповн. – Київ: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. — 452 с.
  40. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. Видання 3-тє, перероб. та доп. / За ред. І. І. Тюрменко. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 370 с. – Режим доступу: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/Kulturologia_Turmenko_2010.pdf
  41. Культурологія : підручник / Семен Абрамович, Марія Чікарькова.– Видання 3-тє, переробл. та доповн. – Київ : Видавничий дім «КОНДОР», 2018. — 452 с.
  42. Левченко, Олена Г. Текст культури в пошуках автора [Електронна копія] : мас. свідомість і худ. культура у контексті рад. культури (за матеріалами театру і кіно) / Держ. центр театр. мистец. ім. Леся Курбаса. — Київ, 2006 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  43. Методологічні проблеми культурної антропології та етнокультурології [Електронна копія] : зб. наук. пр. / редкол.: Богуцький Ю. П. (голова) та ін. — Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2011 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  44. Наторп, Павль. Народна культура й культура особистості [Електронна копія] : шість викладів / др. Павль Наторп ; з нім. мови пер. М. Галущинський. — Львів : Накладом Т-ва ”Взаїмна поміч галиц. і буковин. учителів і учительок”, 1921 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2011). — (Бібліотека педагогічних творів; ч. 1).
  45. Національна культура: єдність у різноманітності [Електронна копія] : зб. наук. пр. / Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України ; редкол.: Ю. П. Богуцький (голова) та ін. — Київ : Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України, 2012 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  46. Пам’яткознавство: правова охорона культурних надбань [Електронна копія] : зб. док. / Ін-т культурології Акад. мистецтв України ; редкол.: Богуцький Ю. П. та ін. ; упоряд.: Прибега Л. В. та ін. — Київ : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2009 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  47. Романенко, Ганна Олександрівна. Еволюція художніх і літературних об’єднань України: історико-культурологічний вимір [Електронна копія] / Ганна Романенко, Василь Шейко ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2008 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  48. Соціологічні дослідження культури: концепції та практики [Електронна копія] / Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України ; редкол.: Богуцький Ю. П. (голова) [та ін.]. — Київ : Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України, 2010 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  49. Українська культура в європейському контексті [Електронна копія] / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько ; [за ред. Ю. П. Богуцького]. — Київ : Знання, 2007 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  50. Шейко, Василь Миколайович. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.) [Електронна копія] / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький. — Київ : Генеза, 2005 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
  51. Чікарькова М.Ю., Абрамович С.Д. Культурологія: підручник. – Київ : Кондор, 2018. – Видання 4-тє. – 452 с.

52. Юдкін, Ігор Миколайович. Формування визначників української культури [Електронна копія] : культурол. студії / Ігор Юдкін ; Ін-т культурології Акад. мистецтв України. — Київ : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2008 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).

Джерела іноземною мовою

6. Ang, I (2005) Who needs cultural research? In: Leystina, P (ed.) Cultural Studies and Practical Politics: Theory, Coalition Building, and Social Activism. New York: Blackwell, pp. 477–483.
7. Ang, I (2013) Cultural studies matters (does it?): Engaging inter/disciplinarity. *Inter-Asia Cultural Studies* 14(1): 1–6.
8. *Cultural Studies 1983: A Theoretical History*. Stuart Hall, edited by Jennifer Daryl Slack and Lawrence Grossberg. Duke University Press. 2016.
9. Fornäs, J (2020) Cultural studies: Crossing borders, defending distinctions. *International Journal of Cultural Studies* 23(3): 298–309.
10. Lewis J. *Cultural Studies - The Basics* / Jeff Lewis. SAGE Publications Ltd. 2002.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

4. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету [Електронний ресурс] / Міжнарод. благод. Фонд "Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики"; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ; Таксон, 2016. – 234 с. – Режим доступу: https://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf
5. Зайцев М. О. Що таке культурологія? [Електронний ресурс] / М. О. Зайцев // Острозька академія. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=K_XN4SkkJb0
6. Ніколаєв Є. Як написати тези до доповіді чи дипломної роботи? – Короткі поради. – Ініціатива Academic IQ. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=uOjZhFlvg7w>